

Franco Faggiani

De wind over het land

Vertaald uit het Italiaans door Saskia Peterzon-Kotte

A.W. Bruna Uitgevers

Er is weinig voor nodig om de dingen te laten veranderen. Een zuchtje wind over het land of een wolkje dat zich even losmaakt van zijn dwalende kudde is al genoeg om de zon te bedekken.

Het landschap, de kleuren, de vormen en het licht krijgen andere eigenschappen en schakeringen, bieden nieuwe perspectieven, zorgen ervoor dat de omtrekken weer scherp te zien zijn, dat er een stapje opzij wordt gezet om beter te kunnen kijken.

Gedachten, stemmingen die een bepaalde kant opgingen, slaan ineens een andere weg in waarvan niet duidelijk is waar die naartoe leidt. Maar dat maakt niet uit, want ze komen toch nooit aan het eind van dat pad; prompt, zodra je erover nadenkt, zodra je eens goed kijkt, zodra je ernaar luistert, transformeert alles zich alweer, en dan nog eens, tot in het oneindige.

De dingen zouden ook snel veranderen voor La Conventina, het landgoed dat minstens drie eeuwen lang had toebehoord aan mijn familie – de Bajocchi del Drago's – en nu op het punt stond in andere handen over te gaan. Niet vanwege een ongelukkig toeval, maar door een koopvoorstel dat ik een tijdje daarvoor had ontvangen. Een onverwachts aanbod, zelfs nogal destabiliserend. Maar beslist aantrekkelijk.

Ik was gebeld door een collega van een vooraanstaand Frans advocatenkantoor, die me voorstelde om een afspraak te maken in Milaan of Genua, steden waar ik mijn financiële en juridische werk verricht. Ik dacht dat het om een nieuwe opdracht ging, om een consult, dus had ik zonder verder veel vragen te stellen ja gezegd, prima, dan zien we elkaar daar. De advocaat die op de afspraak kwam opdagen, had zich 'zakenverkenner' genoemd, zo iemand die op vooronderzoek wordt gestuurd om het terrein te

verkennen. Hij kwam namens ene François de Nevers, die op zijn beurt de juridisch vertegenwoordiger was van een solide groep investeerders in de luxesector, met vestigingen in half Europa. Die heren hadden – hoe, wanneer of via wie, dat werd me niet verteld – al een tijdje hun oog op La Conventina laten vallen en wilden haar kopen. Geschatte totale waarde: meer dan honderd miljoen euro. Een bedrag om steil van achterover te vallen, maar dat daar zonder blikken of blozen op tafel werd gelegd.

‘Neem me niet kwalijk, maar wat moeten die lui met zo’n groot landgoed midden in de heuvels van de Oltrepò Pavese?’ vroeg ik, terwijl ik mijn verbijstering en onstuitbare opwinding probeerde te verbergen.

‘Het is mijn taak om een eerste onderzoek te doen, om wat uitgangspunten te bepalen, ik ken de projecten niet tot in de details. Uw landgoed ligt niet ver van plaatsen waar de investeerders al andere ondernemingen hebben. Het terrein bevindt zich op een uitstekende locatie. Ik neem aan dat bepaalde gewassen die het bedrijf belangrijk maken bewaard zullen blijven, dat het jachtterrein gemakkelijk kan worden uitgebreid en dat de rest zal worden omgebouwd tot een exclusief resort met karakteristieke verblijven, een sterrenrestaurant, golfbanen, een spa en waarschijnlijk een fokkerij van volbloedpaarden. Maar dat heb ik allemaal alleen van horen zeggen, van geruchten die na vergaderingen zijn uitgelekt.’

‘En de families?’

‘Welke families?’

‘Die voor La Conventina werken. Ze wonen er vaak al generaties lang. Dat het bedrijf zo sterk en aantrekkelijk is, is hun verdienste.’

De advocaat wachtte even voordat hij antwoord gaf, trok zijn wenkbrauwen op en zei met een sarcastisch lachje: ‘Weet u, meneer Bajocchi, u weet beter dan ik dat bij grote aankopen, vooral als die veranderingen teweegbrengen, de mensen helaas van marginaal belang zijn en er soms zelfs helemaal niet toe doen. Maar u kunt altijd aan de nieuwe eigenaar vragen om hun een woning in de nieuwe opzet te geven, mits ze zich kunnen aanpassen.’

‘Meneer de advocaat, laat me daar meteen duidelijk over zijn: ik streef er nog steeds naar om de mensen in alle kwesties centraal te zetten. Het is van belang dat monsieur De Nevers dat al weet voordat er ook maar sprake is van enige onderhandeling.’ Nog afgezien van deze bemiddelingsfratsen werkte het me al op mijn zenuwen dat iedereen me kende. ‘En ik deel u ook mee dat ik, voordat deze interessante ontmoeting een vervolg kan krijgen, eerst een tamelijk gedetailleerd project zou moeten zien. La Conventina heeft de laatste jaren nog meer smeulige aanbiedingen gekregen, maar niemand is verder gekomen dan een paar oriënterende gesprekken, wat voor alle partijen een flinke tijdsverspilling betekende. Die stappen sla ik liever over.’

Dat laatste verzon ik ter plekke, want in werkelijkheid had niemand me ooit iets geboden voor dat oude landgoed. Te groot – meer dan elfhonderd hectare – en te diep in de heuvels gelegen, te gestructureerd, dus behoorlijk lastig om het te laten functioneren, en vooral een geheel dat te onlosmakelijk met elkaar verbonden was. Eeuwenlang was er nooit ook maar het kleinste lapje grond verkocht, maar er was heel vaak nieuw land bijgekocht.

Toch bracht de advocaat me van mijn stuk. ‘Geweldig,’ zei hij, terwijl hij opstond uit zijn stoel. ‘Daar zullen de investeerders heel blij mee zijn, want het zijn pragmatische mensen die er een hekel aan hebben als de dingen te lang voortslepen. Ik zorg ervoor dat u zo snel mogelijk concrete ideeën krijgt.’

Dat de Fransen er niet van hielden om de boel te lang te rekken klopte wel. De maand na die ontmoeting kreeg ik een gedetailleerd plan voor de transformatie van La Conventina. Het was allemaal precies zoals de advocaat al had gezegd, dus hij had helemaal niks ‘van horen zeggen,’ zoals hij had beweerd. Intussen moest ik thuis over het voorstel praten en het vooral met Massino bespreken, die de directeur van La Conventina was. Zoals te verwachten was, werd hij diep geraakt door mijn verslag, te zien aan de wisselende blik in zijn grijsgroene ogen en de manier waarop hij steeds weer plukjes haar om zijn nerveuze vingers wond; maar zoals altijd was hij een aandachtige observator in een wereld die voortdurend onderhevig was aan veranderingen en toonde hij

zich ook nu weer een nuchtere man: ik was de eigenaar, dus ik was de enige die de beslissing kon nemen. Daarom nam hij er, zij het met tegenzin, slechts nota van zonder zijn mening te geven. Voordat hij wegging, drukte ik hem op het hart dit voor zich te houden en er met niemand, maar dan ook echt niemand, met een woord over te reppen, omdat ik tijd nodig had om er goed over na te denken en alle aspecten af te wegen. Ik beloofde hem dat hij tegen die tijd de eerste zou zijn die ik op de hoogte zou stellen van mijn besluit.

‘Jij bent de baas,’ zei hij slechts voordat hij wegliep.

Met een hoofd waarin duizenden gedachten rondtolden ging ik naar de Lūna Végia, de ‘oude maan’, een heuvel die overal boven uitstak, met op de top een *ciabòt*, een hutje dat tientallen jaren geleden was gebouwd om de gereedschappen voor het werk in de wijngaard op te bergen. Bij het hutje stonden ook een bankje, een wilde kersenboom en een pergola van Isabella-druiven, van een te inferieure kwaliteit om zelfs maar de huiswijn te maken waarmee de boerenmaaltijd werd weggespoeld, die de boeren stipt op het middaguur gebruikten, terwijl ze bij de slootjes of onder de bomen zaten. Als kind vonden Massino en ik die druiven heerlijk om te eten en deden we een wedstrijdje wie de schilletjes het verst kon spuwen, voor een publiek van gorzen en spreeuwen, die daarna een duikvlucht vanaf de takken maakten om ze op te eten voordat ze hun nog zoete smaak kwijtraakten. Zo waren we destijds; we genoten van de pret en het geluk van kleine dingen.

De buitenmuren van het scheefgezakte hutje hadden de blauw-groene kleur van het kopersulfaat aangenomen dat met een handpomp op de afzonderlijke wijnranken werd aangebracht om de parasieten en de andere seizoensziekten op afstand te houden, en van de kalk die op het terrein was uitgestrooid om het zuurgehalte te verbeteren met het oog op de goede groei van de planten.

Binnen, in de enige kamer, stonden een tafel met een plastic tafelkleed met gaten erin door de sigaren die gloeiend op de asbakken waren achtergelaten, een veldbed in militaire stijl, twee stoelen met rafelige rieten zitting, een oude kastanjehouten

broodkist vol met niet bij elkaar horende borden en glazen, en een terracotta potkachel met een dikke buik die inmiddels bij elkaar werd gehouden door stevige spinnenwebben.

Dit was de lievelingsplek van mijn vader, hier voelde hij zich veilig. In zijn laatste jaren kwam hij er vaak alleen. ‘Ik ga naar boven, naar de Lūna Végia, even mijn gedachten op een rijtje zetten,’ verkondigde hij dan, waarna hij verdween, en dan bleef hij soms wel twee of drie dagen weg. Hij bracht zijn tijd door met ronddwalen, waarbij hij vaak bleef staan om een flink deel van het glooiende terrein te bestuderen, die oneindige heuvels die zich in drie hoofdrichtingen ontwarden, en die bij het afrollen vormgaven aan valleien die soms lang waren en soms minder lang, soms diep en donker en soms ook zacht en uitwaaiierend. Maar in het noorden, bijna aan de voet van de Lūna Végia, spreidde zich tot in het oneindige de grote vlakte uit waar de Po en de Ticino zich fonkelend verenigden. Vooral ’s winters, op avonden wanneer er een frisse wind waaide, kon je er heel helder de Alpen zien, van de Piëmont bijna tot aan Trentino, en tussen onze heuvels en de bergen in de verte gingen gelijktijdig miljoenen lichtjes in de lager gelegen huizen aan – geïsoleerd, verzameld in kleine dorpjes, of dicht bij elkaar in de stad. Als de zon onderging achter de Monviso, goed zichtbaar in het westen, werd de vlakte daarvoor een immens tapijt van verblindende lichtjes waardoor alle omtrekken konden vervagen. Mijn vader genoot ervan om al die schitteringen te bekijken vanaf zijn bevoorrechte plek aan de zijkant, waar de maan en de rijp in hun eentje de velden konden verlichten. Daarboven, vertelde hij, gingen de boeren in de oorlog kijken naar de nachtelijke bombardementen op Milaan; overdag kwamen de vliegtuigen van de geallieerden langs om systematisch de bruggen over de grote rivieren onder spervuur te zetten, maar dat was niet zo spectaculair, en bovendien moest er vanaf de dageraad verder worden gewerkt op het land, want dat wachtte het eind van de aanvallen niet af.

Ik was al heel lang niet op de Lūna Végia geweest, maar trof alles er precies zo aan als ik me herinnerde. De kleine rozen, die zelfs

zonder verzorging tegen de muur op groeiden, hadden de kleur van roest aangenomen en waren verdord, zodat ze elk moment tussen je vingers uit elkaar konden vallen; maar nog wel rood waren de herfstbladeren van de wijnranken overal eromheen, en rood was ook de zonsondergang; dieprood was de most van de platgestampte druiven die sinds kort al in de ondergrondse boerenkelders lagen te gisten.

Dat was La Conventina: heuvels, wijngaarden, bossen, velden, onverharde wegen, dijken, opslagruimten, rokende schoorstenen, mensen. Het was mijn overgrootvader, Ardengo, mijn opa Jacopo, mijn vader Lorenzo, en Gregorio, ondergetekende. En het was vooral het geheel van families die hier al hadden gewoond toen Ardengo het in bezit kreeg. Het was een gemeenschap, een kleine republiek, een stokoud varend schip, traag maar nog altijd solide. Villa Conventina, waar de Bajocchi's al vier generaties woonden, kon worden beschouwd als de stuurhut van het schip. Op een centrale, dominante plek, die werd afgescheiden door dichte heggen en pergola's, richtte het huis zich op over drie verdiepingen die werden verbonden door een brede, monumentale trap, vanwaaraf gangen liepen met daarin kamers waarvan de ramen uitkeken op de heuvels, de verderop gelegen dorpen, en de akkers die door mensen waren aangelegd en door de seizoenen werden ingekleurd.

En dat alles zou kunnen transformeren, zou zomaar veranderen en verdwijnen?

'Vroeg of laat zal het moeten gebeuren,' zei Massino vaak tegen me als we over de toekomst filosofeerden. 'Niets blijft voor altijd en eeuwig, God heeft een heleboel dingen aan zijn hoofd, wat zou hij zich druk maken om La Conventina; plekken veranderen voortdurend, zelfs hele granieten bergketens brokkelen af, en hier bij ons was vroeger de zee in plaats van de heuvels, kun je het je voorstellen? Op sommige kale hellingen worden nog steeds handenvol schelpfossielen gevonden, je hoeft maar een klein stukje onder het oppervlak te graven.'

Trouwens, op wat voor verdiensten kon ik nou bogen wat La Conventina betrof? Geen enkele, ik had haar geërfd en had nie-

mand aan wie ik haar kon nalaten. Eerlijk gezegd had ik wel een zoon, maar die was praktisch uit mijn leven verdwenen, ik sprak hem weleens moeizaam twee of drie keer per jaar over de telefoon, als ik hem belde. En als het aan hem lag, deden we zelfs dat niet. Johann haatte me. Ik was dan ook absoluut geen goede vader geweest, ook al zou ik, als ik diep in mijn binnenste keek, nog steeds niet weten wat ik nou precies verkeerd had gedaan, maar anderzijds was hij ook niet bepaald een beminnelijke, ontvankelijke en liefdevolle zoon geweest. Misschien had ik de relatie die ik met hem zou moeten hebben wel een beetje te veel geïdealiseerd, en voor die tijd ook die met zijn moeder. Feit blijft dat het allemaal in heel korte tijd was misgegaan. Aanvankelijk leek het me onmogelijk, ongehoord. Waar was de leegte waarin gevoelens ontsnapten? Maar goed, als je dan om je heen kijkt, ontdek je dat er mensen zijn die gewoon niet goed met elkaar kunnen opschieten, al delen ze hetzelfde bloed. Dat zorgt niet automatisch voor onverbreekelijke banden. Ik moest dan ook erkennen dat ik aan Johann nog niet eens een kraampje met huishoudelijke spullen op de markt zou toevertrouwen, laat staan La Conventina met 'haar volkjes', zoals mijn vader vroeger zei.

Terwijl ik daar stond te kijken en peinzend herinneringen ophaalde, waren er samen met dat zuchtje wind dat achter me over het land waaide al even onverwacht onweerswolken samengepakt. De lucht was heel snel betrokken, getransformeerd: blik, lood, pek. Het zou niet lang duren of er zouden flitsen komen die dat in blauwige schichten zou splijten. Ik kwam overeind en zou in de stromende regen naar beneden moeten. Ik kon alleen maar hopen dat Massino in de buurt was. Ik belde hem op zijn mobiel.

'Wat wil je?' Hij nam op met zijn gebruikelijke ruwe vriendelijkheid.

'Ik wil weten of je in de buurt van de Lūna Végia bent. Dan kun je me oppikken als ik naar beneden kom, want ik heb geen paraplu bij me en heb geen zin om nog een uur tussen de landerijen te moeten lopen, aangezien het bijna donker wordt en het ongetwijfeld gaat regenen.'

‘En je hebt zeker je mooie Engelse lakschoentjes aan... Maar goed, je hebt geluk, ik ben vlakbij. Ik zie je over een halfuur bij de splitsing van Case Cervi. Nu moet ik ophangen, want ik krijg nog een telefoontje!’